

Jaget och sinnet

Föredrag av Pertti Spets den 26 november 2023

Många av oss har varit medlemmar i Teosofiska samfundet under många år. Vi har deltagit i studiecirklar, lyssnat på många föredrag och varit med på sommarsamlingar. Under många år har vi läst och studerat teosofisk litteratur. Många av oss har säkert mycket kunskap om teosofi, vad det är och inte är. Hur har alla dessa studier påverkat oss? Vad har vi gjort av vår kunskap? Hur har det påverkat vårt liv?

Har vi begrundat och mediterat över teosofin, så att det har blivit en del av oss, integrerat kunskapen så att vi har förvandlat den till visdom? Finns den med i vårt dagliga liv? Hur är vårt förhållande till vårt inre liv och sanning? Litar vi på den kunskap som Mästarna har förmedlat till oss? Detta är frågor som vi alla måste svara på någon gång i livet.

Medvetandes utveckling kan delas in i tre olika steg: 1) instinkt 2) sinne, intellekt 3) intuition, andligt seende.

Instinkt är minnen och erfarenheter som naturen har samlat under lång tid och som sedan kommer till uttryck som instinkt.

Sinne, intellekt, är vårt nuvarande utvecklingssteg. Nästa steg skulle vara intuition, andligt seende.

Sinne och intellekt är friare än instinkt. Sinnet har flera uttrycks- och utvecklingsmöjligheter än instinkt. Instinkt saknar intellekt.

Intuition ser bortom sinnets verksamhet och är ett andligt seende. Den ser in i den verklighet som finns bortom sinnet.

Intuition är observation, iakttagelse, uppmärksamhet och seende in i den djupare verkligheten bortom sinnet.

För att gå bortom sinnet måste vi använda sinnets alla möjligheter. Vi måste fördjupa oss i sinnets och förnuftets hela verksamhet. Förnuftet kan skapa en helhetsbild av livet, om oss själva och universum. Förnuft och intelligens behöver vi när vi orienterar oss i vardagslivet.

Men när det är frågan om andlig utveckling och att förstå sig själv och livet, räcker inte intellektet till.

Livet kan också delas in i tre olika sidor eller stadier: den synliga och den osynliga verkligheten och den hemliga, okända verkligheten.

Det synliga och osynliga livet kan man förklara och förstå. Naturvetenskapen utforskar och förklarar det synliga och även det osynliga livet, det materiella och biologiska livet.

Ockultismen utforskar det osynliga livet, som kan förklaras och även förstås och upplevas, eftersom det är lagbundet och fungerar enligt lagar och principer.

I livet finns även en tredje form av liv, som är hemligt, okänt, esoteriskt, det inre livet. Detta liv kan sinnet inte veta någonting om. Det är fördolt för sinnet.

DET HEMLIGA LIVET KAN MAN EMELLERTID UPPLEVA och vara medveten om. Det kan även förklaras teoretiskt, vilket ockultismen gör. Detta hemliga och okända liv är alltid fördolt för sinnet.

Då undrar vi: vad är detta hemliga liv? Sinnet vill genast veta vad det är. Sinnet försöker förstå det som det inte kan förstå.

Sinnet kan aldrig ha kännedom om det hemliga livet. Vi känner livet bara genom sinnena. Andra former av livet känner vi inte till.

Sinnet och tanken kan inte förstå livet som är bortom tankar och sinnen. Sinnet kan inte se sig självt och den verksamhet som pågår i det. Sinnet kan inte heller lösa sina egna problem. Sinnets liv är inte det inre livet, eftersom det är uppdelat i subjekt och objekt. Det är dualistiskt. Det inre livet är en helhet, en enhet, ett. Man måste gå bortom sinnet för att kunna lösa sinnets problem. Intuition kan se sinnets hela verksamhet, förstå det och se dess innehåll.

Sinnet och jagkänslan är samma sak. Jaget är sinnet och sinnet är jaget. Allt det som finns i sinnet ÄR JAG. Jaget och sinnet skapar alla våra problem. Att leva innanför sinnets gränser är att leva ett isolerat liv. Sinnet delar upp sig i jaget och de andra, den yttre världen, och ser det objektivt. Sinnet är dualistiskt. Sinnet kan inte se verkligheten så som den är, eftersom det finns hinder i vägen. De yttre hinder som stör sinnet är olika former av sjukdom. Sjukdom drar uppmärksamheten till den fysiska kroppen, och att vända uppmärksamheten inåt är omöjligt. Bristande koncentrationsförmåga, tvivel, världsligt sinnelag, lättja och felaktigt tänkande är andra hinder.

Ett sinne som endast är riktat utåt och intresserat av det yttre livet blir lätt trött. Då är det svårt att vända sinnet och uppmärksamheten inåt.

Den mentala värld som vi lever i och upplever genom kontakt med den yttre världen, finns i själva verket inom oss och inte utanför oss.

Den världsliga människan är så djupt försjunken i den yttre världen att hon inte har tid att tänka på livets mening och de djupare orsakerna till våra problem.

När vi upplever kroppslig smärta är det tecken på att någonting är fel i kroppen. På samma sätt är det när vi är oroliga, nervösa och okoncentrerade tecken på att någonting är fel i vårt sinne. Sinnet är inte i sitt naturliga tillstånd. Där finns problem och konflikter som är olösta.

Smärta är ett sätt för naturen att visa och säga att någonting är fel. Om vi känner smärta i kroppen och misstänker att vi är sjuka går vi till läkare. Men när vi upplever smärta och problem i vårt sinne, känner vi inte på samma sätt att vi borde undersöka vad som är fel. Sinnet är fångat av den materiella världen och så länge det är det fortsätter problemen.

Hur skapas Jaget och sinnet? Jaget uppstår genom identifikation med tankar, känslor och minnen. Vi kan inte tänka utan minnet och vi vet och förstår inte vad som finns i vårt sinne.

Sinnet och jaget kan inte förstå den djupare aspekten av livet och verkligheten. Jaget är för litet och begränsat för att det skulle kunna rymma den djupare delen av livet, det universella.

Sinnet är alltid uppdelat i subjekt och objekt och kan inte se helheten. Sinnet och jaget har alltid ett perspektiv, en begränsad uppfattning av verkligheten.

Vi kan inte heller förstå oss själva och andra människor, om vi inte förstår drivkrafterna till våra handlingar. Det finns alltid en orsak till varför vi handlar på ett visst sätt. Vi har vanor, som vi inte är medvetna om.

Orsak och verkan, karma, är en universell kraft, sinnets kraft, som strävar efter balans och försöker återställa den harmoni som borde finnas i sinnet. Karma återställer ordningen i sinnet, så att vi kan leva på ett sätt som gör att vi inte skapar nya problem.

All verkan kommer tillbaka till oss själva. Ingen handling är avslutad efter utförandet. Den kommer tillbaka som en följd till den som har utfört handlingen.

Karma är kontinuitet. Karma är och verkar självständigt som en universell lag. Karma finns i vårt sinne.

För att bli av med karma måste man gå bortom sinnet. Nishkama karma kan eliminera karma. Nishkama är en osjälvisk handling utförd utan begär och utan jag.

Enligt teosofi och religion är människan en gudomlig varelse. Den gudomliga gnistan finns inom oss alla. Atman, vårt innersta väsen, är identisk med Brahman.

Vi känner emellertid inte till vår gudomliga natur. Det beror på att vi är omedvetna (avidja) om vår sanna natur, som är gudomlig. Denna omedvetenhet skapar jagkänslan, som också innebär att vi lever avskilda från vår innersta natur, från det gudomliga, vilket skapar alla våra problem.

Vi är gudar i landsflykt. Vi lever avskilda från vårt innersta väsen och känner inte oss själva som hela människor.

Denna avskildhet skapar våra problem, eftersom en del av vårt inre inte lever. Vi lever ett världsligt liv. Vi kan förvisso tänka på det andliga livet, men tänkandet når inte det andliga livet.

Sinnet och jaget ser livet som jag och de andra. Vi objektiverar, ser livet på avstånd och är inte delaktiga i det. Inom människan finns sju principer, men vi känner till och använder endast tre eller fyra av dem.

Teresa av Avila säger att människan är som ett hus med sju våningar, men vi använder bara de lägsta tre eller fyra och känner inte till de övriga. På sjunde våningen bor Gud.

En människa är en helhet, som inom sig har alla de sju våningarna eller principerna.

Vi känner till livet genom olika former, fenomen och händelser, men det inre, hemliga livet känner vi inte, det liv som börjar bortom sinnet.

I vanliga fall känner vi livet som en process i tiden. Tiden och rummet är en del av livet. Tiden kan vi uppleva som kronologisk och psykologisk.

Vi lever i den psykologiska tiden, i det som sker inom sinnet. Normalt är dessa två olika tidsuppfattningar skilda från varandra. Vi kommer bara ihåg det som vi upplevde, händelsen, den psykologiska tiden, upplevelsen.

Vi minns inte alltid vad som verkligen hände. Detta personliga liv är alltid begränsat till sinnet och jaget. Det är det som formar vårt liv som vi känner det. Den psykologiska tiden är våra upplevelser.

All vår verksamhet grundar sig på minnet. Men vad är minne?

Minnet är inte bara att komma ihåg händelser som redan skett. Minnet skapar också en kontinuitet. Händelserna fortsätter och finns kvar i minnet och sinnet.

Varför gör vi så? Det beror på att även om själva händelsen är förbi är den ofullständig och vårt begär vill upprepa den. Ofullständiga erfarenheter skapar det psykologiska minnet. Bara en del av människan lever, inte hela människan.

Eftersom vi inte upplever saker och ting helt och fullt, våra upplevelser är ofullständiga, lämnas alltid någonting kvar, ett spår, och det som blir kvar kan vi kalla KARMA. Eftersom våra upplevelser är ofullständiga, vill vi upprepa dem. Våra begär vill tillfredsställas.

Intuitionen behöver inte skapa minnen, eftersom den alltid ser verkligheten.

Sinnet måste vara fritt för att kunna se klart.

Det vi ständigt söker i fråga om utveckling och andlighet är att jaget växer och får mer och mer kunskap och erfarenhet och att det upplever att jag är en och samma person.

Vi vet ingenting om en annan form av livet, som är bortom vanan och bortom sinnet. Sinnet kan inte se sig självt och vet ingenting om det andliga livet. Vi brukar säga att vanan är vår andra natur. Vad är då vår första natur? Det vet vi inte. Det kan inte vara vanan.

Genom tankar och känslor bygger sinnet upp vissa vanor, som blir till spår eller fåror till vilka tankar och känslotrömmar söker sig. Så formas inom oss reaktionsmönster, som verkar helt mekaniskt på ett invariant sätt.

Våra tankar är reaktioner på de impulser som vi får utifrån. Med tiden blir dessa reaktionscentra allt starkare och inom vårt sinne bildas ett slags reaktionskedja.

Vårt psyke eller sinne har formats av upprepade reaktioner under en längre tid och vi tror att dessa reaktionsmönster är vår karaktär.

Genom att upplösa sinnets reaktionscentra och sluta bygga upp nya vanor blir sinnet fritt. Ett sinne utan reaktioner är ett fritt sinne. Ett sinne utan vanor är rent, enkelt och obundet.

Jaget och sinnet är vårt största problem och orsaken till alla våra problem.

Sinnet eller kama-manas består av tankar, emotioner och olika former av böjelser och begär, som driver oss till handlingar. Alla våra handlingar har en verkan. Även om vi inte känner till orsaken kan vi uppleva verkan.

I den exoteriska buddhismen och även hinduismen betraktas alla handlingar eller orsaker och verkningar som karma. Det är den vanliga definitionen på karma. Jaget, sinnet och orsak och verkan hör ihop.

Den esoteriska buddhismen förklarar orsak och verkan på ett annat sätt. Det man sår får man skörda. Eftersom vi lever inom sinnet har vi alltid problem, även om vi inte är medvetna om det.

Vi kan vara tillfälligt lugna och belåtna när vi tillfredsställer våra begär efter olika saker och ting, men i en annan omgivning och en annan situation dyker de upp igen. De har inte försvunnit.

De kan vara vilande, latent, när omgivningen inte skapar problem, men när vi upplever en ny omgivning vaknar de på nytt.

Yoga-sutras säger: Fem hinder står i vägen för framgången, dvs utvecklingen: omedvetenhet/jagmedvetande, begär, antipati och viljan att leva.

Omedvetenhet är grunden till alla andra problem, som skapar jaget, begär och antipati.

Orsakerna, problemen i sinnet, kan vara 1) slumrande 2) svaga 3) varierande 4) fullt aktiva.

I det slumrande tillståndet kan problemen finnas kvar, men de är latenta. De kan inte utlösas, eftersom omständigheterna inte gör det möjligt. Ofta tror vi att vi har blivit av med våra problem, men de är bara latenta.

I det svaga tillståndet kan problemen vara kvar i ett svagare eller finare tillstånd. De är inte aktiva, men någon retning eller irritation kan väcka och aktivera dem. Problemen kan även vara fullt aktiva.

Jaget hyser olika former av böjelser och begär, ambitioner, och längtan efter att bli någonting osv.

Antipati eller motvilja skapar också problem, vilket betyder att jag inte vill se verkligheten som den är. Jag vill inte se problem, jag vill inte se det som skapar problem. Jag vill inte erkänna problemen och inte se livets elände.

Vi har alla livserfarenheter. Vi har upplevt många olika skeenden. Men om vi inte integrerar våra erfarenheter med vårt medvetande, har erfarenheterna ingen betydelse. De finns bara i minnet.

Vi kan inte förändras i det förgångna, bara i nuet. Vi kan emellertid gå igenom våra erfarenheter och integrera dem med vårt medvetande.

Vi tror också att vi känner varandra och oss själva, vilket gör att vi inte är tillräckligt uppmärksamma för att se någonting nytt hos andra personer och oss själva. Eftersom vi tror att vi känner andra människor reflekterar vi våra egna uppfattningar på dem och ser därför ingenting nytt hos dem. De är alltid likadana. Allt detta beror på vårt sinne. Vi reflekterar vårt sinnes innehåll på andra personer. Livet förändras emellertid hela tiden, men vi upplever det inte, eftersom vi själva inte förändras.

Vi tror att vi har förändrats när vi har fått mera kunskap och rest hit och dit. Men det är inte en verklig förändring. Det är bara samma sinne som har fått mer kunskap. Jaget växer och får nya problem.

Tidigare erfarenheter i form av minnen hindrar oss från att se någonting nytt i livet eller hos andra personer. Vi lever enligt våra vanor.

Sinnet har fem olika funktioner: tankar, känslor, inbillningar, sömn och minne. Vi kan tänka klart eller felaktigt. Vi har också olika former av kunskap som vi inte kan definiera och inte vet varifrån de kommer. Vi har kunskap som vi har fått genom att läsa böcker. Vi har fått kunskap om den yttre världen genom våra sinnen och erfarenheter och verklig kunskap genom intuition.

Alla dessa olika former av kunskap i vårt sinne finns huller om buller. Vi kan inte skilja dem åt. All kunskap har inte samma värde. Vi borde bara ha sann kunskap i vårt sinne, inte inbillningar och illusioner.

För att sinnet ska bli klart och harmoniskt måste vi kunna skilja dessa olika former av kunskap från varandra. Vi måste veta varifrån vi har fått kunskapen. Vi behöver urskillningsförmåga för att kunna skilja det som är verkligt från det som icke är verkligt. Normalt reagerar vi utifrån impulser, reaktioner och upprepningar. Vi upprepar det vi redan har i vårt sinne och minne.

Tanken är en reaktion av minnet eller impulser utifrån. Minnet tillhör det förgångna och impulser ger liv åt minnet.

Vårt dagsmedvetande är fördelat på olika verksamheter. Vi kan tänka, vilja och känna. Vårt medvetande är alltid riktat mot något objekt utanför oss och vi blir medvetna om denna relation.

Tankar och minnen är också objekt för vårt medvetande. Med andra ord, vårt sinne fylls av tankar, emotionella känslor, böjelser och begär, som vi är mer eller mindre medvetna om. Denna medvetenhet är JAG.

Många av oss har mycket kunskap om teosofi, men litar vi på den kunskap som Mästarna och Blavatsky har förmedlat? Text Mahatmabreven till Sinnet. Sinnet begärde bevis för att mästarna existerar.

Många andra engelsmän ville ha bevis för att mästarna existerar. Hur är det med oss, behöver vi också bevis för att lita på att den andliga undervisning som vi har tagit del av är SANN? Är teosofin sann? Tvivlar vi på det? Även andra andliga lärare vittnar om sanningen.

Så länge vi lever inom sinnet, kan vi inte få något bevis, därför att beviset finns bortom sinnet. Litar vi på kunskapen om andlighet och teosofi, eller tvivlar vi fortfarande på att den är sann?

Varför drar sanningen oss inte till verklig andlighet, gudomlighet, som mästarna har förmedlat till oss?

En lärare säger: Sök och ni kommer att finna. Söker vi?

Ramakrishna (en indisk guru) sade till sin lärjunge: Du talar om böcker och filosofi, men du kan aldrig finna någon Gud där. Om ditt hjärta inte blir oroligt av längtan efter honom kan du aldrig finna honom.

Är vår längtan efter sanning och Gud tillräckligt stark? Ett utforskande och hängivet sinne finner honom, försäkrar andliga lärare.

Ibland kan vi bli entusiastiska över vad vi har läst, men vi förverkligar inte våra höga ideal, utan ser till att de passar in i våra referensramar. Sällan förverkligar vi dem i vårt liv.

En teosofi som endast är åsikter, tankar, tankebyggnader eller synpunkter på litteratur är inte sann teosofi. Teosofi, gudomlig visdom, är levande verklighet, erfarenhet och medvetenhet om livets dolda sidor.

Så länge vi lever inom sinnets gränser, kan vi inte veta någonting om gudomlig visdom.

Tankar eller tänkandet leder oss inte bortom sinnet. Först när vi börjar se, observera och iakttä kan vi bryta sinnets begränsningar och se djupare in i oss själva och den andliga verkligheten.

(Utskriften är redigerad av Kerstin Olsson)